

korte mededelingen

Alpenplatform start campagne gericht op actieve vakantiegangers

Op 14 april is het Nederlands Alpenplatform (NAP) de zomercampagne 'Milieubewust de bergen in' gestart. De campagne richt zich op toeristen die 's zomers de Alpen bezoeken, en is onderdeel van de nationale campagne 'De Alpen, ook onze zorg!'.

Doel van de campagne is het stimuleren van bergwandelaars, ATB-fietsers, bergsporters, parapenters en wildwaterkanoërs om meer rekening te houden met planten en dieren van de Alpen en milieuvriendelijk te recreëren. Het bergtoerisme dient duurzaam van aard te zijn om het van nature kwetsbare alpenlandschap te beschermen en om ook in de toekomst te kunnen blijven genieten van het unieke natuurgebied de Alpen.

De sterke groei van het aantal actieve bergvakanties zorgt - ondanks een toenemend natuur- en milieubesef bij toeristen - voor een sterke achteruitgang van de ecologische kwaliteit van de Alpen. Natuur, milieu en landschap kunnen de 50 miljoen bergtoeristen niet meer verwerken. De natuurlijke alpenweiden met hun zeer gevarieerde plante- en dierenlevens hebben ernstig van het bergtoerisme te lijden. Het extreme klimaat, de steile berghellingen en de dunne humuslaag maken de natuur extra gevoelig voor beschadiging. Langs bergpaden en in de buurt van berghutten en bergtoppen wordt de vegetatie massaal vertrapt en dan ontstaat erosie die vergelijkbaar is met de erosie op skipistes. Rondom berghutten en restaurants groeien vuilnisbellen. Plantesoorten als de Edelweiss en de Gentiiaan worden steeds zeldzamer en dreigen uit te sterven. Ook dieren die in de bergen leven, lijden onder het toerisme. Als afdoende maatregelen uitblijven zullen natuur en landschap, als belangrijkste attractiefactoren van het zomertoerisme onherstelbaar schade lijden.

Volgens recent onderzoek in Duitsland en Nederland blijken steeds meer toeristen echter bereid om meer natuur- en milieuvriendelijk te recreëren, als hiertoe concrete mogelijkheden worden geboden.

Daarvoor zijn extra inspanningen nodig van overheden, toeristisch bedrijfsleven en toeristische organisaties. In de Alpenlanden krijgt de reductie en milieuverantwoorde verwerking van afval en afvalwater bij berghutten meer prioriteit. In natuurgebieden krijgt de opvang en begeleiding van toeristen meer aandacht. Vooral in Oostenrijk en Zwitserland wordt de bereikbaarheid van de vakantiegebieden per openbaar vervoer de komende jaren verbeterd.

Het Alpenplatform zal op grote schaal voorlichtingsmateriaal verspreiden met tips voor een milieuverantwoord vervoer naar de Alpen en een natuur- en milieuvriendelijk gedrag op de vakantiebestemming.

Actieve vakantiegangers, die komende zomer naar de Alpen gaan, krijgen folders aangereikt

via de kantoren van de ANWB, De Jong Intra vakanties en de reisbureaus van de Nederlandse Spoorwegen.

De Bergsportorganisaties, Koninklijke Nederlandse Alpen-Vereniging en Nederlandse Bergsportvereniging zullen hun leden via opleidingsprogramma's en tijdens cursussen en tochten informeren.

De Milieugroep Alpen zal campagnematerialen verspreiden via eigen voorlichtingsactiviteiten, beurzen en manifestaties.

Op de stations van de Nederlandse Spoorwegen zal aan de zomercampagne extra aandacht worden besteed door posters met reistips.

Broedvogels Zweden in 1989

In 1989 werd in Zweden een achteruitgang vastgesteld voor de Geoorde Fuut (minder dan tien paren), Porseleinhoen (circa 205 roepende mannetjes), Strandplevier (minder dan tien paren), Grote Stern (580 paren), Zwarte Stern (150 paren), Witrugspecht en Duinpieper. In de meeste gevallen valt de achteruitgang te plaatsen in reeds onderkende lange-termijntrends.

Op de rand van verdwijnen uit Zweden staan Kuifleeuwerik (3 paren) en Grauwe Gors (vijftien zingende mannetjes); de laatste jaren is voor beide soorten geen verdere achteruitgang gemeld, maar er behoeft maar weinig te gebeuren of de natie is twee soorten broedvogels kwijt.

Vooruitgang boekten Aalscholver (bijna 5.000 paren in negen kolonies), Roerdomp (212 roepende mannetjes), Brandgans (1.145 paren), Rode Wouw (200 paren), IJsvogel en Grote Karekiet (360 zingende mannetjes). Vissers trekken inmiddels tegen de Aalscholver ten strijde, hetgeen zelfs geleid heeft tot schietpartijen in kolonies, ondanks het feit dat de Aalscholver in Zweden is beschermd.

Met 430 roepende Kwartels en 330 roepende Kwartelkoningen boekten beide soorten een record voor de afgelopen veertig jaar. De Buidelmee is ook in Zweden bezig aan een zegetocht en voor het eerst sinds 1938 broedden er Oehoes in de zuidelijke provincie Skåne.

Bron: Var Fågelvärd 7/90.

GLØ.

Wijziging Vogelwet en Jachtwet ten gevolge van EG-Vogelrichtlijn

Het wetsvoorstel om de EG-Vogelrichtlijn in de Vogelwet 1936 en de Jachtwet te verwerken is op enkele punten nog in strijd met deze richtlijn. Toch onderschrijft de raad het voorstel tot wetswijziging in grote lijnen.

Dit schrijft de Natuurbeschermingsraad in een advies, dat hij op verzoek van staatssecretaris Gabor van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft opgesteld. De EG-Vogelrichtlijn 1979 had in 1981 in de Nederlandse wetgeving verwerkt moeten zijn. Nederland is inmiddels door de Europese rechter al enkele malen veroordeeld, omdat het op dit punt in gebreke is gebleven. Vooruitlopend op de toekomstige Flora- en Faunawet

wordt nu voorgesteld de bestaande Vogelwet 1936 en de Jachtwet zo te wijzigen, dat ze aan een aantal (minimum)eisen van de richtlijn voldoen. Enkele belangrijke punten, zoals de bescherming van leefgebieden van soorten worden nu nog niet geregeld. De raad heeft daarvoor begrip, omdat hij een snelle invoering van de wetswijziging urgent vindt.

De Vogelrichtlijn verplicht tot een strikte bescherming van een groot aantal vogelsoorten. Uitzonderingen op deze bescherming zijn nauw omschreven. De raad vindt, dat het wetsvoorstel niet op alle punten aan deze eisen van de richtlijn tegemoetkomt. Het rapen van Kievitseieren bijvoorbeeld blijft mogelijk ook al is het in strijd met de richtlijn.

De raad vraagt de staatssecretaris om duidelijk uit te spreken, dat met kracht wordt voortgewerkt aan het ontwerp van de Flora- en Faunawet. Indiening van dat wetsontwerp mag niet op de lange baan worden geschoven nu de bestaande wetgeving wordt opgelapt.

Persbericht nummer 27 (6 maart 1991) van de Natuurbeschermingsraad.

Het advies ligt ter inzage in:

- de bibliotheek van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73, 's-Gravenhage;
- de bibliotheek van de Natuurbeschermingsraad, Mallebaan 12, Utrecht.

Het advies kan worden besteld door overmaking van f 7,- op postgiro 1565666 van de Natuurbeschermingsraad te Utrecht, onder vermelding van 'EG-Vogelrichtlijn in Nederland'.

Inlichtingen over het advies kunnen worden ingewonnen bij A.C. Bertoen (secretaris Natuurbeschermingsraad) en mr. F.J.H. van Erve. Beiden zijn telefonische bereikbaar onder nummer 030 - 331 441.

Bescherming vogels in het geding

De Europese Commissie heeft 6 maart 1991 een aantal maatregelen genomen om de bescherming van vogels te verbeteren. Er zullen 31, voornamelijk in Spanje en Portugal voorkomende vogelsoorten worden toegevoegd aan een lijst van vogels die speciaal moeten worden ontzien. Daarnaast zal de Commissie de ministerraad voorstellen om vogels als Klapekster, Kauw, Roek, Zwarte Kraai en Vlaamse Gaai vrij te geven voor de jacht in bepaalde regio's vanwege de schade die deze vogels zouden toebrengen aan de landbouw. Een dit jaar te houden evaluatie van de tienjarige EG-richtlijn voor de bescherming van vogelsoorten kan aanleiding zijn om sommige maatregelen aan te passen. Er wordt inmiddels al gewerkt aan de oplossing van onder meer de geschillen rond het jachtseizoen in de verschillende EG-lidstaten.

EG-Commissie wil geschillen bescherming van in het wild levende vogels in de kiem smoren

De bescherming van in het wild levende vogels is de oorzaak van het grootste aantal geschillen in de Gemeenschap. Sedert 1981 zijn de lidstaten door een richtlijn uit 1979 verplicht maatregelen te nemen om een aantal bedreigde vogel-

soorten en hun habitat te beschermen. Maar helaas heeft nog geen enkele lidstaat deze richtlijn al in haar geheel toegepast. Als gevolg hiervan heeft de Commissie tegen de meest van de twaalf landen procedures moeten beginnen en wemelt het in de dossiers van het Hof van Justitie van de 'vogelgevallen'.

De Commissie heeft nu besloten om op haar manier de tiende verjaardag van het van kracht worden van deze richtlijn te vieren door in de loop van dit jaar een balans van de vogelbescherming in de Gemeenschap te publiceren. Begin maart 1991 kondigde de Commissie aan dat zij naar aanleiding van deze balans het initiatief zou kunnen nemen om de toepassing van de richtlijn te vergemakkelijken of die zelfs aan te passen. Nu reeds heeft de Commissie aan haar ambtenaren gevraagd bepaalde uitdrukkingen in de richtlijn die aanleiding zijn geweest tot geschillen te verduidelijken zoals 'de periode van voortplanting' van de vogels of 'de verstandige exploitatie van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden'. De interpretatie van dit soort uitdrukkingen bepaalt of een jager het recht heeft zich over te geven aan zijn geliefde tijdverdrif en onder welke voorwaarden en of de overheid de opening van de jacht mag vaststellen op een bepaalde datum. De Commissie overweegt tevens aan de Twaalf te vragen of het mogelijk is voor de verschillende vogelsoorten de regels te wijzigen in overeenstemming met hun evolutie. De richtlijn uit 1979 bevat verscheidene lijsten van vogels. Aan elke lijst is een verschillende graad van bescherming verbonden zoals bijvoorbeeld: mag absoluut niet gejaagd worden of mag beperkt gejaagd worden. Indien een vogelsoort plotseling wordt bedreigd of integendeel zich sterk gaat uitbreiden wil de Commissie, zonder te wachten op een beslissing met algemene stemmen van de Raad, zelfstandig beslissen over de overbrenging van een bepaalde vogelsoort van de ene lijst naar de andere.

Voorlopig stelt de Commissie voor toestemming te geven voor de jacht op vijf vogelsoorten in bepaalde streken. Het gaat hier om vogels die schadelijk kunnen zijn voor de landbouw en andere in het wild levende dieren, te weten: Ekster, Kauw, Roek, Zwarte Kraai en de Vlaamse Gaai.

Bron: Eurofocus nummer 11 (1991) : 6.

Kamer schort oordeel op over ganzenbeleid

Genzen kunnen momenteel niet als onbejaagbaar worden beschouwd, gelet op het grote aantal - 600.000 - dat jaarlijks in ons land verblijft. Maar tegenover het toegenomen jachtgenot mag dan ook een grotere bijdrage staan van de jachtaktehouders ter compensatie van landbouwschade door ganzen. Aldus staatssecretaris Gabor in een mondelinge overleg met de vaste Tweede-Kamercommissie voor Landbouw en Natuurbeheer op 7 februari en 13 maart 1991 over de Nota Ruimte voor ganzen. Met deze argumenten verdedigde hij de voorgenomen verhoging van de bijdrage aan het Jachtfonds met 25 gulden. Dat niet iedere jachtaktehouder ganzen schiet of kan schieten doet hieraan niets af, want volgens

de staatssecretaris heeft de bijdrage het karakter van een medeverantwoordelijkheidsheffing. Zo betaalt ook iedere jachtaktehouder mee aan wilde-zwijnenschade.

Op vragen inzake de toelaatbaarheid van de ganzenjacht als zodanig ging de bewindsman niet in. Hij achtte een dergelijke fundamentele discussie meer op haar plaats bij de behandeling van de komende beleidsvoornemens inzake wildbeheer en jacht. Hij zegde toe die voornemens neer te leggen in een - korte - nota, die nog voor het zomerreces zal verschijnen.

Een aantal Kamerleden (van D66, PvdA en Groen Links) zeiden het eindoordeel over de ganzennota tot die discussie te willen opschorten. Dit mede in het licht van door de staatssecretaris verschaftte gegevens over de wijze waarop de ganzenjacht in een aantal andere landen is geregeld.

Staatssecretaris Gabor toonde zich bereid tot een nadere studie die over de haalbaarheid van een vergoeding voor boeren die bereid zijn ganzen op hun land op te vangen. De overheid heeft immers financieel belang bij de verjaging van ganzen van schadegevoelige naar minder schadegevoelige gewassen.

Alle Kamerleden vroegen aandacht voor mogelijke opvang van ganzen op braakgelegde gronden. De bewindsman zegde toe dit naar voren te brengen in het kader van de lopende discussie in Brussel over een eventuele natuurtoeslag bovenop de braaklegpremie, welke gedachte hij onderschrijft. Voorts zegde hij aandacht toe voor, en, indien nodig, optreden tegen de zogeheten 'kantjesjacht'. Deze jachtmethode, waarbij jagers in de randen van natuurgebieden ganzen opwachten, werd door de PvdA aan de orde gesteld. Een andere toezegging van de bewindsman was de mogelijkheden voor winteropvang van ganzen buiten de ecologische hoofdstructuur te bezien. Ook zal hij de Kamer informeren over de wijze waarop in de praktijk het probleem van de grote gelijkenis tussen de wel en niet beschermde Rietganzen wordt ondervangen.

Advies inzake EG Flora- en Fauna Habitat Richtlijn

De Jachtraad heeft onlangs op verzoek van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij advies uitgebracht inzake een ontwerp voor de 'EG- Flora- en Fauna Habitat Richtlijn'.

De Jachtraad onderschrijft de idee dat een EG-Flora- en Fauna Habitat Richtlijn een aanzet kan vormen om - met gezamenlijke inspanningen - op Europees niveau de leefgebieden in stand te houden.

Afstemming van regelgeving

Aangezien in de praktijk meer dan eens met elkaar strijdige effecten van diverse EG-regelingen zijn geconstateerd adviseert de Jachtraad een nauwkeurige afstemming op reeds bestaande beschermings- /behoudsregelingen: met name de Conventie van Bern en de EG-Vogelrichtlijn. De Raad adviseert deze afstemming ook voor de regels inzake jacht.

Aanwijzing van beschermde gebieden

De Raad acht het van belang dat op Europees

niveau een evenwichtig systeem voor de aan te wijzen beschermende habitats wordt ontwikkeld; met behoud van de eigen invulling per lidstaat. Duidelijke criteria zijn gewenst terwijl de evaluatiemethoden zo veel mogelijk zouden moeten aansluiten bij de reeds bestaande methodieken. Voor Nederland zou dit een MER op HELP-procedure kunnen zijn, eventueel in aangepaste vorm.

De Jachtraad adviseert in Nederland aan te sluiten bij het Natuurbeleidsplan en de daarin geschetste ecologische hoofdstructuur.

Beheer en basiskwaliteit

Bovendien benadrukt de Raad dat buiten deze hoofdstructuur ook aandacht voor habitat-behoud noodzakelijk is.

Cruciaal daarvoor is het beheer. Een breed draagvlak bij de in de praktijk betrokkenen, met name jachthouders en landbouwers is dan ook noodzakelijk.

De Raad acht het aanbieden/inbouwen van beheermogelijkheden binnen de normale bedrijfsvoering daarvoor een goede stimulans.

Handelingen die bij de huidige regelingen toegestaan zijn en die de specifieke functie van beschermde gebieden niet aantasten zouden wanneer zij de doelstelling van de Richtlijn niet onmogelijk maken dan ook toegestaan moeten blijven.

De Jachtraad spreekt zich op dit moment niet uit over de inhoudelijke discussie aangaande 'wise-use'.

Jacht en Landbouw achten het wel van belang dat ook op dit punt in de systematiek en terminologie aansluiting wordt gezocht bij de eerder genoemde bestaande regelingen.

De Jachtraad acht de toevoeging gewenst dat de jacht op duurzaamheid van de populaties en leefomgeving gericht moet zijn.

Ook wordt geadviseerd een lijst van verboden methoden en middelen voor vangen en doden op te nemen.

Schaderegelingen

De schaderegelingen vindt de Jachtraad onduidelijk gesteld. De geboden ruimte ter voorkoming van ernstige schade lijkt niet toereikend te zijn.

Aanpassing op dit punt is volgens de Jachtraad vereist.

De bepaling van het begrip 'ernstige schade' vraagt naar de mening van de Jachtraad nadere omschrijving in verband met het vaststellen van het risico voor betrokkenen.

Zo worden in de Richtlijn onvoldoende de risico's onderkend van 'kruisbestuiving' tussen natuurlijke en gekweekte organismen.

De Jachtraad beveelt aan de in de praktijk problematisch gebleken toevoegingen als 'geen andere bevredigende oplossing' voor schaderegelingen te vermijden.

Middelen

Uitvoering van de Richtlijn zal zonder adequate personele en financiële middelen onmogelijk zijn; de Jachtraad adviseert dan ook in Europees verband aan te dringen op het beschikbaar stellen van de nodige middelen.

Nog uit te werken onderwerpen

Voorts merkt de Jachtraad op dat zij nog een aantal zaken mist in het voorgelegde ontwerp, te weten: uitgewerkte bijlagen, criteria ten behoeve van de aanwijzing van gebieden en een uitgewerkt procedurevoorstel ten aanzien van veranderingen in de Richtlijn.

Vanwege de onvolledigheid van de bijlagen heeft de Jachtraad op dit moment geen inhoudelijk advies hierover uitgebracht. Te zijner tijd zal hierop worden teruggekomen.

Persbericht nummer 162 (15 november 1990) van de Jachtraad.

Waterhoen en Kievit vallen in België niet meer onder jachtwild

Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, dat sinds 1937 strijd voor een betere vogelbescherming in België en daarbuiten, heeft opnieuw een overwinning behaald: het Waterhoen - of Waterkieken - en de Kievit zijn binnenkort geen jachtwild meer in Belgisch Vlaanderen.

Dat is de beslissing van de Raad van State op 1 februari 1991 die de vogelbeschermingsorganisatie in het gelijk stelde naar aanleiding van een verzoekschrift deze vereniging in 1988 had ingediend om deze twee vogelsoorten te doen schrappen uit het besluit van de Vlaamse Executieve van 4 november 1987 tot wijziging van de Jachtwet van 28 februari 1882 voor het Vlaamse Gewest.

Om dit verzoekschrift te staven, baseerde de vogelbescherming zich op de Benelux-Overeenkomst van 22 april 1982 inzake jacht en vogelbescherming. Volgens die overeenkomst staan deze vogelsoorten niet gerangschikt onder de categorie 'jachtwild'. Hiermee streept men in deze overeenkomst aan dat alle in het wild levende vogelsoorten, die niet als 'wild' zijn aangemerkt, dienen te worden beschermd.

Wanneer deze vogelsoorten weldra een beschermd statuut krijgen, vallen eveneens de eieren en de nesten van die soorten onder deze maatregel, ongeacht of deze laatste bewoond of in aanbouw zijn. Dat wil zeggen dat het rapen, het bezit van en de handel in kievitseieren in Vlaanderen definitief wordt verboden.

Reorganisatie taken Natuur, Milieu, Bos en Landschap per 1 juli

Op het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zal per 1 juli een reorganisatie worden doorgevoerd op het gebied van milieu, natuur, bos en landschap. Als gevolg hiervan zullen de directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer (NMF), de directie Bos- en Landschapsbouw (BLB) en de directie Voedings- en Kwaliteitsaangelegenheden (VKA) worden opgeheven. Twee nieuwe directies komen hiervoor in de plaats, namelijk de directie Milieu, Kwaliteit en Voeding (MKV) en de directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna (NBLF).

De directie MKV zal de verantwoordelijkheid gaan dragen voor de coördinatie van het algemene milieubeleid van het ministerie. Het gaat hierbij onder andere om waterbeleid en milieu-

vergunningverlening. De krachtige intensivering op het gebied van het milieubeleid maakt het in toenemende mate wenselijk de algemene coördinatie hiervan onder te brengen in een directie die daarnaast niet voor één specifiek, vanuit milieubeleid relevant, beleidsveld verantwoordelijk is. De doorwerking van het milieubeleid kan echter alleen slagen als de aandacht voor milieu-aangelegenheden wezenlijk deel uitmaakt van de activiteiten van alle relevante beleidsdirecties.

Taken nieuwe directies

De belangrijkste taken van de nieuwe directies zijn hieronder op een rijtje gezet.

Directie Milieu, Kwaliteit en Voeding:

- het ontwikkelen van milieubeleid;
- het coördineren van het LNV-standpunt inzake milieu-aangelegenheden;
- het coördineren van het beleidsproces op milieugebied;
- het coördineren en stimuleren van een gezondheids- en kwaliteitsbeleid met betrekking tot voedsel en andere agrarische producten;
- het behartigen van consumentenangelegenheden;
- de aangelegenheden betreffende menselijke voeding;
- het coördineren van aangelegenheden betreffende milieukritische stoffen in voedsel.

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna:

- de aangelegenheden met betrekking tot instandhouding en ontwikkeling van de natuur;
- internationale samenwerking op het gebied van natuurbeleid;
- de aangelegenheden met betrekking tot instandhouding en ontwikkeling van bos;
- de aangelegenheden met betrekking tot instandhouding en ontwikkeling van landschap en stedelijk groen;
- de aangelegenheden inzake faunabeheer en soortenbescherming;
- coördinatie inzake natuur- en milieu-educatie;
- milieueffectrapportage.

Informatie- en Kenniscentrum

Samenhangend met de herschikking van taken wordt nog een aantal andere veranderingen doorgevoerd. Er zal een Informatie- en Kenniscentrum voor Natuur, Bos, Landschap en Fauna (IKC-NBLF) worden gevormd. Het zal worden gehuisvest in of in de buurt van Wageningen.

In plaats van de consulentenschappen Natuur-, Milieu- en Faunabeheer en de consulentenschappen Bos- en Landschapsbouw zal in iedere provincie een consulentenschap Natuur, Bos, Landschap en Fauna worden ingesteld.

De taken op het gebied van de concrete vormgeving en inrichting van natuur, landschap en bos worden ondergebracht bij de Landinrichtingsdienst.

Er zullen geen gedwongen ontslagen vallen. Zonodig dient deelgenomen te worden aan om-, her- of bijscholing. Bij de herplaatsing van de betrokkenen zullen gedwongen verplaatsingen zoveel mogelijk worden voorkomen.

Bron: Platform 7 (2) : 20.

Zie voor benoemingen Het Vogeljaar 39 (1) : 24.

Uitzonderlijke stuwung van stootvogels op 21-24 oktober 1990 langs de kust bij Monster

Naar aanleiding van de mededeling van W. Breedveld over exceptionele trek van Buizerden boven Vlaardingen op 23 oktober 1990 (Het Vogeljaar, 38 : 269), wil ik het volgende opmerken. In de periode 21-24 oktober werd langs de kust bij Monster (tussen 's-Gravenhage en Hoek van Holland) dagelijks vogel trek geteld. Ook hier werd in deze dagen met een harde oostenwind een zeer uitzonderlijke stuwung van Buizerd, maar ook van Sperwer en Blauwe Kiekendief, waargenomen. Het verloop van de aantallen lag echter iets anders dan boven Vlaardingen. Op 21 oktober, de eerste dag met een harde oostenwind, was de trek van stootvogels bij Monster nog niet zo opvallend, met uitzondering van een behoorlijk aantal Sperwers (in totaal 98 exemplaren zuidwest), dat langs de kust echter niet ongewoon veel is. Tussen 12.00 en 13.00 uur passeerden vervolgens 26 Buizerden de telpost, voornamelijk in zuidwestelijke richting, gevolgd door 2 Wespendien, 2 Smellekens, 16 Torenvalken, 5 Blauwe en 2 Bruine Kiekendien. Op de zelfde dag werden bij de Zaag in de Krimpenwaard al een opmerkelijke waarneming gedaan; tussen 13.30-15.30 uur werden liefst 50 trekkende Buizerden, 4 Sperwers en 5 Torenvalken in westelijke richting waargenomen (H. van Dam & S.C. van Dam).

De volgende dag, 22 oktober was onder precies de zelfde weersomstandigheden een zeer uitzonderlijke dag voor Monster met in totaal circa 400 (!) trekkende stootvogels, een voor de kust tot nu toe ongekend fenomeen. De hoofdmoot bestond uit 175 Buizerden, 172 Sperwers en 25 Blauwe Kiekendien. De Buizerden passeerden zowel in zuidwestelijke, zuidelijke als oostelijke richting en vlogen in losse groepen van 1-19 exemplaren. Opmerkelijk was daarbij dat enkele tientallen exemplaren uit zee leken te komen. In kleine aantallen passeerden op de zelfde dag ook nog 11 Ruigpootbuizerden, 2 Rode Wouwen, 3 Bruine Kiekendien, 12 Torenvalken en 1 Havik. Ook de Ruigpootbuizerden verdienen een aparte vermelding; negen van de elf waargenomen exemplaren passeerden tussen 12.00 en 13.00 uur schuin vanuit zee en vlogen vervolgens door in zuidelijke en oostelijke richting.

Vanaf het Zuiderhavenhoofd te Scheveningen werden op de zelfde dag nog ten minste 13 andere Blauwe Kiekendien geteld (in totaal 38!), die ver en laag over zee passeerden (mededeling D. van Elswijk) en niet konden worden opgemerkt vanaf de telpost.

Op 23 oktober, de dag waarop in Vlaardingen 47 Buizerden werden gemeld, was de wind afgenomen tot matig en naar het zuidoosten gedraaid. De (zichtbare) zangvogel trek was weer in sterkte toegenomen, maar er passeerden aanzienlijk minder stootvogels. Alleen Sperwers bleven in grote aantallen passeren (112 exemplaren zuidwest, en de hele dag vermoedelijk 130 exemplaren). Er werden nog 25 Buizerden, 2 Ruigpootbuizerden en 6 Blauwe Kiekendien geteld. De

Buizerden passeerden voornamelijk tussen 10.00 en 12.30 uur. In groepjes van 1-5 exemplaren. Vermoedelijk zijn op deze dag veel Buizerden door de afnemende wind, al weer verder oostelijk en meer verspreid over het westen van het land gepasseerd dan de dag ervoor.

24 oktober, de laatste dag met wind uit het zuidoosten, werden opnieuw veel Sperwers waargenomen (105 exemplaren zuidwest), en nog maar 3 Buizerden, 3 Blauwe Kiekendien en 3 Torenvalken. In de afgelopen zeven jaar werden bij Monster in enkele dagen nimmer zo veel stootvogels langs de kust waargenomen.

■ Kees Mostert, Palamedesstraat 74, 2612 XS Delft.

De gedenkwaardige 13de oktober 1990

In de rubriek Veldwaarnemingen van Het Vogeljaar 39 (1): 48 1991 viel mijn oog op de 1412 Graspiepers op 13 oktober 1990 en de 2405 exemplaren een dag later over Hellegat, Hontenisse.

Op 13 oktober 1990 hebben J. Neuvel, C. de Vries en ondergetekende ook landtrek geteld bij de bunkers aan het 'begin' van de Afsluitdijk bij Den Oever (N.-H.).

In de jaren tachtig is op deze waarnemingsposten wel vaker geteld en het maximale aantal Graspiepers was ook zo'n 2400 exemplaren, ook op 13 oktober (?) 1985.

Die bewuste 13de oktober 1990 kwamen wij ogen en oren te kort. 'Imposant, intensief, vermoeiend', vond ik mijn aantekeningenboekje terug.

Tussen 6.30 uur en 10.00 uur kwamen wij uit op een totaal van 4557 Graspiepers! De omstandigheden voor vogel trek moeten die dag buitengewoon gunstig zijn geweest. Een willekeurige greep uit de meest opvallende aantallen van de in totaal 68 waargenomen soorten: Kievit 1392, Veldleeuwrik 2164, Oeverpieper 26, Grote Gele Kwikstaart 5, Spreeuw 10.147, Ringmus 116, Vink 861, IJsgors 4 en Rietgors 32.

Wij werden nog weer eens overtuigend met de neus op de feiten gedrukt: wat is het ontzettend jammer, dat de meeste leden van de Vogelwerkgroep Wierhaven een uur of langer op de fiets moeten zitten, vóórdat ze, een half uur vóór zonsopkomst deze fantastische trek telpost kunnen bevolken.

■ Bert Winters, Vogelwerkgroep Wierhaven, Hauwertstraat 6, 1671 EV Medemblik.

Bescherming Korhoen

De Natuurbeschermingsraad ondersteunt de aan het Korhoen toegekende prioriteit maar vraagt zich af of de in het Soortenbeschermingsplan Korhoen voorgestelde maatregelen voldoende perspectief bieden op een fundamentele verbetering. Immers de alarmerende achteruitgang van het Korhoen is al vele jaren een bekend gegeven en de verschillende natuurbeschermingsorganisaties hebben in die tijd in hun terreinen actie ondernomen, waarbij nagenoeg alle in het plan genoemde maatregelen in enigerlei vorm reeds zijn beproefd.

Dit onder meer schrijft de Natuurbeschermingsraad in een advies over het Soortenbescher-

mingsplan Korhoen, dat eind december 1990 aan staatssecretaris Gabor is aangeboden. Een belangrijk onderdeel van de op de verbetering van de leefgebieden gerichte maatregelen vormt het heidebeheer, aldus de raad. De op dit punt geformuleerde doelstellingen spreken de raad aan. Niet alleen voor het Korhoen, maar ook voor een reeks andere soorten is met name de structuur van het landschap: een fijnkorrelige mozaïekvorm met daarin open zandige stukjes, van groot belang. Op dat perspectief dient de uitvoering van het plaggen en maaien goed te worden afgestemd. Nu bestaat immers een in het kader van efficiënt terreinbeheer begrijpelijke neiging tot plaggen en maaien op een schaal die geen recht kan doen aan dergelijke nuances. Het daaraan verbonden nadeel is vooral de bevordering van een over een flinke oppervlakte uniforme gesloten vegetatie.

Het heeft de raad verbaasd dat in het plan geen aandacht wordt besteed aan begrazing als beheersmaatregel. Voorts zou een visie op het beheer op de lange termijn wenselijk zijn, onder meer in verband met de bij de toepassing van beheersmaatregelen aan te houden cyclus.

De raad bepleit een terughoudende opstelling met betrekking tot maatregelen tegen predatoren om de predatiedruk op het Korhoen te verkleinen. Ingrijpen zou slechts als tijdelijke overbruggingsmaatregel in aanmerking kunnen komen, wanneer er aanwijzingen zijn dat er ten gevolge van bepaalde maatregelen wél ernstige effecten optreden. In geen geval mag het bestrijden van predatoren als standaard-beheersmaatregel worden toegepast om nadelige effecten te compenseren, die voortvloeien uit tekortkomingen in de kwaliteit van de habitat.

De raad onderstreept het uitgangspunt dat het uitzetten van Korhoenders (repopulatie of herintroductie) pas toelaatbaar is als de oorzaken van de achteruitgang zijn opgeheven en het gebied (weer) volledig voldoet aan de habitateisen van de soort.

Uitzetten van Fazanten in 1991

Vanaf 1 maart 1991 kunnen formulieren voor het aanvragen van een vergunning voor het uitzetten van Fazanten voor dit jaar worden verkregen.

Voor de uitgifte van deze vergunningen is een terughoudend beleid gevoerd in de periode 1986-1991. Gedurende deze termijn is het de bedoeling om tot een situatie te komen waarin na het seizoen 1991/1992 slechts Fazanten uit de natuur worden 'geogost' zonder gekweekte Fazanten uit te zetten. De jachthouders kunnen door beheersmaatregelen, gedurende deze periode velden geschikt maken voor Fazanten ten einde op de toekomstige situatie in te spelen. In de loop van dit jaar zullen de effecten van het beleid worden nagegaan.

In terreinen waar toezicht door een jachtopzichter is, geldt als norm, dat anderhalve Fazant per ha geschikt leefgebied mag worden uitgezet. Voor gebieden zonder een dergelijk toezicht is de norm voor uitzetten één Fazant per ha geschikt leefgebied. Een voor de Fazant geschikt leefgebied bevat onder andere loofhout en/of

naaldhout met een struiklaag van 10% of meer, of bestaat uit kleinschalige landbouwgebieden waarin voldoende dekking in de vorm van houtwallen, heggen en dergelijke aanwezig is.

Er zullen geen vergunningen worden verleend voor natuurterreinen of terreinen die in een goedgekeurd bestemmingsplan zijn aangewezen als natuurgebied en indien voor onaanvaardbare landbouwschade wordt gevreesd in het eigen of het aangrenzende jachtveld.

Sterfte van Jan van Genten onderzocht

In december 1990 veroorzaakte een plakkellige substantie ziekte en sterfte onder tientallen Jan van Genten op Terschelling. De substantie werd aangetroffen over een lengte van dertig kilometer strand. Onderzoek van het Centraal Diergeneeskundig Instituut (CDI) en het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) wees uit dat het ging om een mengsel van paraffine en dodecylfenol. Hoe dit in zee is gekomen is nog niet bekend; mogelijk door lozing van een schip of de offshore-industrie.

Fenolachtige stoffen kunnen inwerken op ogen, huid, spijsverteringsorganen, de ademhaling verlammen en leiden tot hartstilstand. De precieze werking van dodecylfenol op de organen van de vogels zal het CDI nog nader onderzoeken.

Roepende Kwartel op dak in binnenstad

In de nacht van 18 op 19 juni 1989 bevond ik mij op het dak van mijn huis aan de Voorstraat in de binnenstad van Utrecht. Tegen de ochtend hoorde ik tot mijn grote verbazing enkele malen met tussenpozen de roep van een Kwartel. Het geluid leek zich in die tijd niet te verplaatsen en ergens van gelijke hoogte, niet ver weg, vandaan te komen. Hieruit leidde ik af dat de Kwartel ergens op een naburig dak zat te roepen. Er zijn in de buurt zowel platte als nokvormige daken aanwezig. Een herhaald bezoek de volgende nacht om de zelfde tijd leverde niets op.

Deze waarneming moet uiteraard in het licht van de meergemelde invasie in 1989 worden gezien maar de waarnemingsplaats blijft uitzonderlijk.

■ Pim Bauwens, Voorstraat 40 bis, 3512 AP Utrecht.

Club voor Natuurgeluiden Registratie (CNR)

Indertijd werd de Club voor Natuurgeluiden Registratie opgericht naar aanleiding van een artikel in 'Het Vogeljaar'. Deze club is een kleine, landelijke vereniging waarvan de leden allen op een of andere wijze zijn geïnteresseerd in het opnemen van geluiden in de vrije natuur.

Het doel van de vereniging is om alle geïnteresseerden in clubverband verder te helpen met het uitoefenen van de hobby en daardoor belangstelling voor de natuur te vergroten. Vanzelfsprekend staat de natuur bij de clubleden op de eerste plaats en wordt uitgegaan van enkele gedragsregels. Twee maal per jaar wordt een officiële bijeenkomst georganiseerd. Er vindt veel uitwisseling van informatie plaats, merendeels

op informele wijze, over alles wat met de hobby en interesse heeft te maken.

Bovendien wordt het materiaal ter beschikking gesteld voor educatieve doeleinden bij scholen, universiteiten, radio of tv-programma's, cursussen en lezingen. Aan de hand van een audiotheek bemiddelt de vereniging bij het ter beschikkingstellen van de geluidsopnamen. Deze audiotheek is ook bestemd voor onderling gebruik. Hoewel de club geen bezwaar maakt tegen het uitlenen van de opnamen door de leden aan derden, wordt er hier uitdrukkelijk gewaarschuwd tegen het oneigenlijk gebruik van het materiaal.

Iedereen die zich met de uitgangspunten kan verenigen en zich schriftelijk met de statuten en het huishoudelijk reglement van de vereniging accoord heeft verklaard kan lid worden. De contributie bedraagt f 36,- per jaar, terwijl ten behoeve van ledenwerving een eenmalig inschrijvingsgeld van f 15,- wordt gevraagd.

Giften, donaties en abonnementen behoren ook tot de mogelijkheden. Nadere informatie is verkrijgbaar bij Wim Rougoor, Klavermeen 39, 3844 PS Harderwijk, waar ook aanmeldingsformulieren zijn aan te vragen. Het gironummer is 3 638 832 ten name van de Club voor Natuurgeluiden Registratie CNR, Hoorn.

Reactie op 'Zouweboezem... cultuur versus natuur'

Hierbij willen wij reageren op het artikel in 'Het Vogeljaar 38 (6) : 264-268, getiteld 'Zouweboezem... cultuur versus natuur' van de heer W. Jongejan.

Het vigerende beheersplan, dat tot 1992 geldig is, is goedgekeurd door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, in casu het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

Momenteel werken wij aan een nieuw beheersplan dat voorziet in een verruiming van het areaal niet gemaaid 'ruigt' van 3,8 tot 13,5 hectare, op een totale oppervlakte van 34,4 hectare riet/ruigte.

Met betrekking tot de inhoud van de kritiek van de heer Jongejan het volgende:

1. Intensief riet- en griendbeheer vóór 1980; daarna intensief.

Reactie: Vrijwel alle griend- en rietpercelen werden tot circa 1980 aan derden verpacht. Juist vóór 1980 werd er een intensief maai- en kapbeheer door de pachters gevoerd. Sinds 1980 is het beheer, in het algemeen, extensiever geworden. Een uitzondering hierop vormde het binnen drie jaar afzetten en doorplanten van de doorgeschooten hakgrienden. Hoewel wij deze onderhoudswerkzaamheden over een langere periode hadden willen uitvoeren, was dit gegeven de toenmalige subsidieregeling niet mogelijk. In 1990 is 28 van 34,4 hectare riet gemaaid en slechts 2,3 van 17,6 hectare griend gehakt of afgezet, hetgeen naar onze mening niets intensief beheer kan worden beschouwd.

2. Het schieten op spreeuwen in 1983.

Reactie: In ieder schrijven over de Zouweboezem van de hand van de heer Jongejan wordt dit incident weer genoemd. Het betrof een eenmalige betreurenswaardig incident dat uitvoerig met de betrokkenen is besproken. Een herhaling heeft daarna nooit meer plaatsgevonden. Bij ver-

gunningaanvragen in het kader van de Vogelwet om spreeuwen af te mogen schieten, adviseeren wij steeds negatief.

3. Relatie strenge winters/broedgevallen purperreiger.

Reactie: De in tabel 2 van het artikel vermelde gegevens laten zien dat tijdens de strenge winters van 1984 en 1985 het aantal broedgevallen hoog was, terwijl er juist tengevolge van deze weersomstandigheden een grotere oppervlakte dan normaal gemaaid is. Wij zijn dan ook van mening dat de oppervlakte niet gemaaid riet niet de enige bepalende factor is voor het aantal broedgevallen. Andere factoren zoals afschot tijdens trek, sterfte in overwinteringsgebieden, verstoring door eierverzamelaars en beschikbaarheid van nestgelegenheden elders, spelen eveneens een rol.

■ Drs. B.L. Polderman, directeur Stichting Zuidhollands Landschap, Schiedamsesingel 181, 3012 BB Rotterdam, 010 - 4 135 045.

Bescherm de Kievit!

Ondergetekenden schreven onderstaande tekst (dagtekening 12 maart 1991) aan de staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, drs. J.D. Gabor. Wij willen de lezers de tekst niet onthouden.

Terzake de discussie met betrekking tot het kievitseieren rapen in de provincie Friesland zijn als gevolg van de voorstellen die zijn geformuleerd in de tussentijds aangekondigde wetgeving, welke voortvloeit op de definitieve Flora- en Faunawet enkele interessante ontwikkelingen waar te nemen.

De navolgende problematiek willen wij als ex-eierrapers/nazorgers onder uw aandacht brengen.

Afgelopen week heeft de Bond van Friese Vogelwachten (BFVW) haar ware gezicht laten zien. Het is hun gelukt om het ministerie en de EG-commissie in de afgelopen jaren te overtuigen dat eierrapen noodzakelijk is om aan weidevogelbescherming te doen.

Weidevogelbescherming houdt in nazorg, dat wil zeggen ná 12 april door middel van merktekens en nestbeschermers de landbouwinvloeden op de nesten te minimaliseren.

Hoe is deze nazorg in Friesland anno 1991. Na 12 april gaan groepjes eierrapers (circa 3500 volgens de BFVW) één tot drie keer een hun toegevoegen aantal percelen grasland af en tellen daar het aantal voorkomende broedparen, dat is de normale gang van zaken en heel wat anders dan de zo geroemde nazorg.

Een beperkte groep mensen pakt het serieus aan (circa 800) en merkt daadwerkelijk de nesten, gelet op onze waarnemingen gaat het om slechts een kwart van de totale oppervlakte die de BFVW (60.000 ha) noemt en is hooguit 10% van het broedbiotoop in Friesland waar eieren worden geraapt.

Het gevolg is dat in de afgelopen jaren er van de broedsels op het grasland in onze provincie niets terecht is gekomen, dit verklaart ook de schrikbarende achteruitgang van onze broedvogels. Het Sovon meldt dat de stand van de Kievit niet

achteruit gaat maar hun bron zijn de cijfers van de BFVW! Dat deze cijfers rooskleurig zijn mag worden aangenomen uit het feit dat bij een steekproefcontrole door ons gebleken is, dat bij een bezetting van vier broedparen Kievit er negentien in het verslag van de BFVW stonden gemeld.

Een rekensom verklaart de achteruitgang keihard. Tot 13 april zoeken geeft een start van het broedseizoen van 23 april en een uitkomst van de eieren rond 20 mei. De eerste snede is dan in volle gang of zoals de afgelopen twee zachte voorjaren voor 75% gerealiseerd. Bij een bescherming van 10% laat het resultaat zich raden. Wij nodigen u uit dit jaar met eigen ogen waar te nemen dat deze bewering juist is.

Kort en bondig, de zo geroemde nazorg in Friesland stelt daadwerkelijk niets voor.

Ministerie en EEG commissie zijn door de BFVW misleid, veel boeren hebben ons benaderd en bevestiging wat er leeft. Er is sprake van een sociale druk, zelfs wetenschappers zijn op een dergelijke wijze benaderd waardoor ze op een bepaald moment afzien van uitspraken over het eierrapen!

Wellicht denkt u dat dit overdreven is, maar op uw verzoek willen wij dit met voorbeelden bevestigen.

De reactie van de BFVW op de tussentijdse voorstellen tot wetwijziging van het toestaan van eierrapen met gecontroleerde nazorg spreekt dan ook voor zich, men wijst de voorstellen af!

De status quo dient te worden gehandhaafd waarbij gedacht wordt aan het verstrekken van 10.000 vergunningen per jaar. Dit houdt in het handhaven van het recreatieve eierrapen in zijn volle omvang. Bij een vogelstand van 20.000 broedparen dus twee paartjes Kievit per eierraap.

Een en ander strookt absoluut niet met de bedoelingen van de EEG toen zij toestemming verleende aan Nederland de Vogelrichtlijn iets ruimer te interpreteren en te koppelen aan weidevogelbescherming. Deze richtlijn zou opnieuw met voeten worden getreden. Concreet zou het wetsvoorstel moeten inhouden dat niet meer dan 800 vergunningen mogen worden verstrekt aan de serieuze nazorgers of de rest van de 3500 nazorgers dienen hun inspanningen aanmerkelijk te vergroten, met een deugdelijke controle hierop. Het inschakelen van de BFVW voor onder andere het vaststellen van de jaarlijkse uiterste raapdatum dient ook in een bedenkelijk licht te worden geplaatst mede door hun zogenaamde evaluatie-onderzoek in 1989 en onze reactie daarop aan de toenmalige minister.

Overigens dient opgemerkt dat het eerste kievitsei vandaag 12 maart in Friesland is gevonden, slechts twee dagen later dan het zachte winterseizoen van 1990. De vooruitzichten zijn blijvend zacht weer de komende tijd. De gevolgen zijn dat er weer twee zelfs mogelijk drie legfels van de Kievit worden geraapt tot 13 april en daarnaast alle eieren van de Grutto. Het is namelijk een goed gebruik onder de Friezen om de bonte eieren ook mee te nemen, zeker nu er niet veel kievitseieren meer kunnen worden geraapt

door het grote aantal rapers en de sterk teruglopende vogelstand.

Ondergetekenden doen sinds 1985 onderzoek naar de invloed van eierrapen op de vogelstand in een met een viertal veehouders opgericht 'reservaat' van tachtig ha groot waarbij door middel van voorzorg (geen eierrapen maar direct de nesten beschermen) goede resultaten worden behaald. Het aantal broedparen van de Kievit nam toe van 30 paren in 1985 tot 71 paren in 1991 bij een intensief graslandgebruik!

Afgelopen jaar zijn wij gestart met het ringen van de pullis en voor het komende broedseizoen is vergunning verstrekt voor het ringen met kleuringen. Een en ander houdt in dat ook de wetenschap ons onderzoek serieus neemt in tegenstelling tot de BFVW die alle discussie in de pers en voor de radio die wij de afgelopen jaren met hun wilden voeren uit de weg gaan en ons waar het maar in hun macht lag belachelijk trachten te maken. Vandaar dat wij nu maar eens de kat echt de bel aanbinden via dit schrijven.

Wij zijn gaarne bereid wanneer u dit wenst ons standpunt gedocumenteerd mondeling toe te lichten.

■ Willem Bil, Harnedyk 31 b., 9038 TN Engelum & Jack Schuurs, Joh. Douwesweg 33, 9104 JA Damwoude.

Bij de vogelbescherming in haar eigen staart?

In zijn zeer leeswaardige artikel 'Vogels zijn ook dieren' (Het Vogeljaar, augustus 1990) over het bonte palet van de natuurbescherming houdt dr. Hugh Gallacher een pleidooi voor verzoening en tolerantie bij behartigers van deelbelangen in die natuurbescherming. Zelfs als de eigen doelstellingen in conflict komen met die van collega-organisaties is bruggen bouwen strikt nodig. Daarmee overstijgt het gezamenlijke doel het eigen belang en krijgt 'de natuurbescherming' een breder maatschappelijk aanzien en invloed in de politieke arena, is samengevat Gallacher's boodschap.

'Iedere emancipatiebeweging zoekt een zeker isolement, al is het maar tijdelijk. Teruggeworpen op zichzelf, vindt men de saamhorigheid en het zelfbewustzijn die nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken. Ook de natuurbeschermingsbeweging heeft in haar ontwikkeling momenten gekend van isolationisme', aldus Gallacher.

Kenmerkend voor die fase in het bestaan en de ontwikkeling van een vereniging met een maatschappelijk doel zijn naar mijn mening een aantal zaken. In de eerste plaats een gezamenlijke vijand - een actiedoel. In de tweede plaats een versimpeling van de ethiek: wij de 'good guys', zij de 'bad guys'.

Pas na de rijping van een vereniging is er de mogelijkheid van een bredere en genuanceerde opstelling.

Ik meen naast de voorbeelden die Gallacher geeft van de conflicten tussen deelbelangen van natuur- c.q. milieubescherming er nog een te moeten beschrijven. Vooral vanuit bezorgdheid voor het imago van 'de' natuurbescherming. Wellicht ook dienstig voor een beter begrip van waar de scheidslijn loopt. En als ondersteuning van het pleidooi van de auteur.

Artikel 17 Vogelwet 1936: eieren zoeken en rapen

Ten aanzien van de waardering van het fenomeen kievitseieren zoeken stonden jarenlang twee Nederlandse vogelbeschermende verenigingen vrijwel lijnrecht - als kempfanen - tegenover elkaar. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels te Zeist en de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) waarden de eierzoeeker tegengesteld. Waar Vogelbescherming kievitseieren zoeken, beschouwt als een natuurbedreigend folkloristisch verschijnsel - een rudiment van vervlogen tijden - beschouwt de Friese bond de eierzoeeker als een potentiële nazorger en rekruteert op lokaal niveau meer dan 3.000 ongesubsidieerde weidevogelbeschermers uit de groep van 'aaisikers' - een natuurbeschermingsfundament met 'spin-off' tot ver buiten de kaders van de Vogelwacht.

Tegengesteld advies

Begrijpelijk dat Vogelbescherming de minister adviseert artikel 17 (oude Vogelwet 1936) geheel te schrappen, terwijl de Bond de minister voorhoudt het wettelijk instrument van de sluitingsdatum creatief te gebruiken en aan het eierzoeeken - in het gehele land - voldoende wettige ruimte te blijven verschaffen zodat het de waardevolle functie van draagvlak voor particuliere vogelbescherming in Friesland kan blijven vervullen en ook elders in toenemende mate kan gaan vervullen. Verder beperken van het kievitseieren zoeken is het slachten van een kip met gouden eieren, aldus de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten.

Bij internationale onderhandelingen over vogelbeschermingsaangelegenheden is het kievitseieren zoeken frustrerend voor onze onderhandelingspositie, zegt Vogelbescherming. Neen, aldus de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten, integendeel: ons harmoniemodel leidt tot waardevolle betrokkenheid en is te beschouwen als een schoolvoorbeeld van 'wise use'. Het koppelt een onschuldige vorm van gezonde natuurbeleving voor velen aan het handelingsperspectief van de grootschalige nazorg.

Natuurbescherming bijt in eigen staart

Het conflict neemt soms belachelijke vormen aan. Volgens het derde lid van artikel 17 was kievitseieren zoeken en rapen slechts toegestaan in tegenwoordigheid van de grondgebruiker of met diens schriftelijke toestemming. Dit lid drie is in Friesland en de andere provincies een verschillend leven gaan leiden. Waar in Friesland deze vergunning - na een proefproces gevolgd door seponeren - niet wordt gecontroleerd door politie en justitie, is elders juist een ware heksenjacht op eierzoekers ontstaan. Vooral in de buurprovincies Noord-Holland en Drenthe doen natuurbeschermers op de vrije zaterdag en met een griezelig fanatisme hun uiterste best zoveel mogelijk 'foute' eierzoekers op te sporen. Regionale en landelijke media stroomden maar al te gretig met sappige verhalen zout in open wonden en zetten daarmee de natuurbescherming te kijk als jonge honden, die vechtend over straat rollen, het beeld van verdeeldheid binnen de natuurbescherming versterkend.

Deze mensenjacht door Vogelwet-handhavers is het directe gevolg van de jarenlange psychologische onderdrukking van het eierzoeeken door Vogelbescherming en Kritisch Faunabeheer. Toch dateert deze repressieve opstelling nog slechts vanaf het jaar 1977, toen Vogelbescherming-Zeist - met de hete adem van de militante en dreigend succesvolle Stichting Kritisch Faunabeheer in de nek - zich bekeerde van tolerant toeschouwer tot fanatiek bestrijder van het kievitseieren zoeken.

Bruggen bouwen

Op 18 januari 1990 vond na lange voorbereiding in Zeist een gesprek plaats tussen Vogelbescherming-Zeist (rond 60.000 leden) en de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (rond 20.000 leden in de 120 lokale afdelingen) vooral over deze verschillende waardering. In een van tevoren toegezonden gespreksnotitie vroeg de Bond aan Vogelbescherming het (Friese) werkmiddel van koppeling van eierzoeeken aan private weidevogelbescherming te aanvaarden als een natuurbeschermingsbelang en een actieve rol te spelen bij het bevorderen van dit model ook buiten de provincie Friesland.

Ondanks de waardering voor het massale karakter van de Friese weidevogelbescherming en de erkenning van de causale relatie met het kievitseieren zoeken stelde Vogelbescherming zich op het standpunt dat zij zich desgevraagd geen voorstander van het kievitseieren zoeken zou kunnen betonen. Het 'flankerend beleid' - wettelijke regelgeving waarmee het eierzoeeken meer en meer in een relatie met bescherming komt te staan - liet Vogelbescherming graag aan de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten over.

Conflict niet opgelost

Ondanks de nuancering in het standpunt is dat gegeven nog geen waarborg voor het oplossen van het conflict. Vanzelfsprekend moet de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten het afwijzende standpunt van Vogelbescherming aanvaarden en begrip opbrengen voor de situatie waarin de vereniging zich bevindt. Verder overleg - wellicht met het concept voor ogen van een 'sociaal contract' naar het idee van drs. Wim ter Keurs van de afdeling Milieubiologie van de Rijksuniversiteit te Leiden - is nodig om nader tot elkaar te komen en om een egelstelling te vermijden. En dat is, vooral met het oog op de bredere maatschappelijke opstelling en invloed van 'de natuurbescherming' dringend nodig. De noodzaak als bondgenoten op te treden tegen de werkelijke huidige vijanden van beide vogelbeschermende organisaties: desinteresse en onverschilligheid, maakt het wellicht noodzakelijk ongebaande wegen te gaan.

Strategieën voor particuliere weidevogelbescherming

Overleg over weidevogelbeschermingsstrategieën; het Vrije Vogelreservaat van Vogelbescherming-Zeist of voldoende ruimte voor de bona fide eierzoeeker: een keus tussen soortgerichtte daadwerkelijke bescherming of gebiedsgerichte verbodsbepalingen, integratie van de mens of zo veel mogelijk segregatie; het zijn mo-

gelijke onderwerpen van verder overleg. In 'het proces van groei van een vereniging past een voortdurende (her)bezinning op eens ingenomen standpunten. Een indeling van de wereld in 'good guys' en 'bad guys' kan tegenover de achterban in een zeker tijdsgewricht zijn functie hebben, maar daarin volhardend wordt een kuil gegraven waarin men eens zichzelf terugvindt. Om met Gallacher's woorden te besluiten: *'Wat ik niet voor mijn rekening wil nemen, is de aanbeveling dat natuurbescherming, om maar in de gunst van een breder publiek te raken, modieuze of populistische standpunten moet gaan omhelzen. Deze opportunistische strategie zal vroeg of laat zichzelf afstraffen.'*

'Advocaat van de wilde vogels'

Het predikaat 'advocaat van de wilde vogels' is een isolationistisch credo. Het kan naar mijn smaak slechts als tussenstation dienen op de weg naar 'advocaat van mens en vogels'. Slechts in die verbondenheid zal ook het veelstemmige koor van vogels in al zijn verscheidenheid worden gehoord en gewaardeerd door een groter publiek. Slechts dan ook kan de natuurbeschermingsbeweging de rol warmaken die Hugh Gallacher haar toedicht: zich losmaken uit de sectorale positie en een breed maatschappelijk draagvlak verwerven, waarmee zij kan doordringen in de politieke arena.

■ Sake Roodbergen, F. Kuipersstraat 15, 8491 DE Akkrum.

Aktie Britse vogelbeschermers voor behoud Cirlgors

In Groot-Brittannië is de vogelbescherming (RSPB) begonnen met activiteiten te ontplooiën die ertoe moeten leiden dat de Cirlgors (*Emberiza cirius*) daar als broedvogel wordt behouden. Een van de belangrijkste oorzaken van het verdwijnen van deze 'Village Bunting' is het verdwijnen van kruidenrijke stoppelvelden in de wintermaanden. Het behoud van heggen in de laatste restgebieden is eveneens van belang. Door ontsmetting van het zaaizaad en het gebruik van herbiciden zijn veel velden na de oogst kruidenarm geworden.

Uit een onderzoekje blijkt dat deze vogels in de winter netels eten, vroeg in het voorjaar gerst en later vooral zaden van eenjarige veldkruiden. Daarbij kunnen wij aanvullen dat zij ook graslandinsekten eten, met name kleine sprinkhanen. Bij in gevangenschap gefokte Cirlgorzen blijkt dat zij niet zonder insectenvoedsel kunnen (Meaden, F. (1979): *A Manual of European Bird Keeping*. Poole).

Overigens is het erg opvallend dat de Britse vogelbeschermers zo laat in actie komen voor het behoud van de Cirlgors. De discussie over de achteruitgang van de Cirlgors vindt daar al zeker bijna tien jaar plaats. In het begin van de jaren tachtig deden zij en de Franse vogelbeschermers in Europees verband nogal moeilijk toen wij in Nederland (op initiatief van de Stichting Mondiaal Alternatief en Het Vogeljaar) aandacht vroegen voor de snelle achteruitgang van een andere gors, de Ortolaan. Misschien dringt het zo langzamerhand ook daar door dat daadwerkelijke vogelbescherming in het veld plaatsvindt

en niet achter het bureau, of met politieke lobby alleen! Met name de minder spectaculaire kleine zangvogels lijken door veel natuur- en vogelbeschermers in de praktijk stelselmatig 'verwaarloosd' te zijn. De sluitpost van vogelbeschermers? De afnamecijfers die door de Engelsen worden gehanteerd zijn nogal verwarrend. Globaal zouden van de 300 broedparen in 1970 in 1989 nog slechts 114 paren zijn overgebleven. Het zwaartepunt van het verspreidingsgebied ligt in Devon.

Pierre Maréchal

Zie voor nadere informatie Evans, A. (1991): *Save the Village Bunting*. The rare Cirl Bunting is getting help from RSPB. *Birds Magazine* 13 (5) : 29-31 en Sitter, H.P. (1982): *The decline of the Cirl Bunting in Britain, 1968-1980*. *British Birds* 75 (3) : 105-108.

Vitaliteit Nederlandse bos in 1990 min of meer gelijk gebleven

Uit de landelijke inventarisatie van de vitalisatie van het Nederlandse bos blijkt dat de klasse vitaal in 1990 ten opzichte van 1989 met 2,4% is toegenomen en nu 52,5% bedraagt. De klasse minder vitaal is in 1990 ten opzichte van 1989 met 2% afgenomen en bedraagt nu 28,7%. Samen is dit 81,2% van de geïnventariseerde bomen. Het totaal van de klassen weinig vitaal en niet vitaal is in 1990 vergeleken met 1989 met 0,4% afgenomen. De klasse weinig vitaal bos omvat 15,3% en is daarmee ten opzichte van 1989 ongeveer gelijk gebleven. De vitaliteit van het Nederlandse bos is daarmee in 1990 ten opzichte van het voorafgaande jaar min of meer gelijk gebleven.

Dat is de conclusie van het rapport 'De vitaliteit van het Nederlandse bos 8, Verslag van de Landelijke Vitaliteitsinventarisatie 1990', dat op 20 november vorig jaar is gepubliceerd.

De landelijke vitaliteitsinventarisatie 1990 betrof circa 1.700 opnamepunten en werd uitgevoerd in de periode 16 juli tot en met 31 augustus. Binnen elke opstand (opnamepunt) wordt volgens een voorgeschreven procedure de vitaliteit van 25 bomen bepaald. De vitaliteitstoestand van een boom wordt beoordeeld aan de hand van het naald- of bladverlies en de naald- of bladverkleuring, beide ten opzichte van de als normaal veronderstelde toestand. In 1986 is in Brussel een verordening betreffende de bescherming van de bossen in de EG aangenomen. Hiermee heeft elke lidstaat zich verplicht tot het jaarlijk uitvoeren van een vitaliteitsinventarisatie. Hierbij wordt onder meer gebruik gemaakt van richtlijnen die zijn opgesteld door de Economische Commissie Europa (ECE). Overigens wordt in Nederland al sinds 1983 een inventarisatie van de vitaliteit van het bos uitgevoerd.

Bepalende factoren

Er zijn twee soorten factoren, die de vitaliteit van het bos beïnvloeden. In de eerste plaats de traditionele factoren, zoals vorst, droogte, insecten en schimmels. Daarnaast zijn er niet-traditionele factoren, zoals luchtverontreiniging. Met betrekking tot de traditionele factoren wordt in het rapport opgemerkt dat de januari- en februaristormen de vitaliteit van met name de Douglas en de Fijnspar nadelig hebben beïnvloed. Droogteperi-

oden tijdens het groeiseizoen hebben met name in het midden en het zuiden van het land nadelige invloed gehad op de vitaliteitscijfers. Het verder afnemen van matige en zware insektenaantastingen bij de inlandse Eik en Beuk hebben tot een verdere verbetering van de vitaliteit van deze boomsoorten geleid. Ten aanzien van de luchtverontreiniging kan worden gezegd dat deze de effecten van traditionele factoren kan versterken en omgekeerd. Uit onderzoek blijkt dat de invloed van luchtverontreiniging aanzienlijk is.

Provinciaal beeld

In de bosrijke provincies Overijssel en Utrecht is de vitaliteit van de bossen ten opzichte van het voorgaande jaar verbeterd. In de eveneens bosrijke provincies Drenthe en Limburg is de situatie min of meer gelijk gebleven, terwijl in Gelderland en Noord-Brabant de situatie is verslechterd. Voor de bosarme provincies geldt, dat op basis van de vergelijking met de vitaliteit van de opnamepunten uit het voorgaande jaar gesteld kan worden, dat de vitaliteit van de bossen in Friesland, Flevoland en Noord-Holland lijkt te zijn verbeterd.

In Groningen en Zuid-Holland is de vitaliteit van de bossen min of meer gelijk gebleven, terwijl die van de Zeeuwse bossen lijkt te zijn verslechterd.

Naald- en loofbomen

Bij de Grove Den lijkt sprake te zijn van een verbetering van de vitaliteit ten opzichte van 1989. Het verschil is statistisch gezien echter niet significant. De vitaliteit van de Douglas en de Fijnspar zijn vergeleken met 1989 verslechterd. Bij de Oostenrijkse/Corsicaanse Den lijkt er ten opzichte van het voorgaande jaar sprake te zijn van een verslechtering. Ook dit verschil is statistisch gezien echter niet significant. De vitaliteit van de overige naaldboomsoorten is in vergelijking met 1989 verslechterd.

Onder de loofboomsoorten is de vitaliteit van de inlandse eik vorig jaar verder verbeterd. Ook de vitaliteit van de beuk en de overige loofboomsoorten is ten opzichte van 1989 verbeterd.

Bron: Platform 7 (2) : 12.

Onzes inziens is er nog een factor die de uitslag van de inventarisatie bepaalt. Indien jaarlijks de slechtse bossen (respectievelijk bomen) worden weggehaald, zal dit bij vergelijking met vorige jaren in aanmerking moeten worden genomen.

Rotganzen maken tussenstop op weg naar Taimyr

Anders dan altijd is aangenomen blijken de in het waddengebied overwinterende Rotganzen in het voorjaar niet non-stop naar hun broedgebieden in de Sovjet-Unie te vliegen. Halverwege de circa 5000 kilometer lange trektocht maken de vogels een tussenstop van circa twee weken. Nederlandse biologen die van 1 juni tot 31 juli 1990 voor een ganzenonderzoek op Taimyr schiereiland in de Sovjet-Unie doorbrachten, moesten daar bijna twee weken wachten voor ook de vogels waren gearriveerd. Lokale jagers verzekerden hen dat de vogels zich daar doorgaans niet vóór 10 juni laten zien.

'Opmerkelijk', aldus Bart Ebbinge van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer te Arnhem. 'Van de

Sneeuwvangs staat bijvoorbeeld vast, dat die wél nonstop vanuit het zuiden van de Verenigde Staten naar de broedgebieden in Canada vliegt. Omdat waarnemingen in het verleden hadden aangetoond dat de Rotganzen in ieder geval in één ruk tot voorbij Finland vlogen, heeft men altijd aangenomen dat ook zij hun trekroute zonder onderbrekingen aflegden. Nu blijkt echter dat de dieren toch ergens halt houden, vermoedelijk langs de kust van de Witte Zee'. Samen met twee Nederlandse en een Britse collega onderzocht Bart Ebbinge in Taimyr welke factoren van invloed zijn op het succes van de daar broedende ganzen. Het onderzoek zal de komende jaren worden voortgezet. Samen met de directie Natuur, Milieu en Faunabeheer sloot het Rijksinstituut voor Natuurbeheer daarvoor in het najaar van 1989 een contract met de Akademie van Wetenschappen in Moskou.

Op grond van de eerste bevindingen van de Nederlandse onderzoekers overweegt Staatsbosbeheer Texel de informatieborden bij de op het eiland gevestigde ganzenboerderij 'Zeeburg' aan te passen. Volgens de huidige tekst vliegen de tussen acht- en tienduizend Rotganzen, die er sinds 1976 jaarlijks overwinteren, nog steeds non-stop naar het hoge noorden. Peter Prokosch schrijft in de 'Wadden Sea Newsletter', dat meer dan negentig (55% van al de dieren die met kleurringen werden gemerkt) Rotganzen die in 1989 op Taimyr werden gemerkt in het daaropvolgende jaar werden waargenomen op de Waddenzee en andere getijdegebieden in West-Europa. Twee lange afstandstrekkers die er voorkomen zijn de Drieteenstrandloper en de Ka-noetstrandloper.

Bron: Helderse Courant 20 augustus 1990 en Peter Prokosch (1991): 'The Great Arctic Reserve' Must be Established-Impressions of the 2nd North Siberian Expedition' Wadden Sea Newsletter 1991 - No. 1 : 30-33.

Unieke vogelreis naar arctisch eiland Wrangel

Van 3 - 20 augustus 1991 wordt een vogelreis naar het arctisch eiland Wrangel gemaakt. Voor de eerste maal zijn in 1991 westerse natuurliefhebbers en ecotoeristen in staat de oostkust van Siberië te ontdekken en op het beroemde eiland Wrangel te vertoeven. Het eiland behoort tot de hoogarctische lekkernijen van de Sovjet-Unie gelegen boven het uiterste noordoosten van Siberië. Wrangel is om politiek-strategische redenen heel lang ontoegankelijk geweest en het is nog steeds nauwelijks toegankelijk, zelfs niet voor de Sovjets zelf. Op Wrangel komen in de zomer veel IJsberen voor en er broeden 200.000 Sneeuwganzen. Als interessante vogelsoorten kunnen onder meer genoemd worden: Pacifische Parelduiker, Pelagische Aalscholver, Zwarte Zeekoet, Duifzeekoet, Keizergans, Brileider, Lepelbekstrandloper, Roodkeelstrandloper, Beringstrandloper, Papegaaialk, Kuifalk, Dwergalk, Gehoornde Papegaaiduiker, Kuifpapegaaiduiker, Amerikaanse Gestreepte Strandloper, Siberische Strandloper, Alaskastrandloper, Vorkstaartmeeuw, Grote Burgermeester, Blonde Ruitier, Zwarte Rotgans, IJsgors, Grote Grijsze Snip en

Witstuitbarmsijs. De gehele noordoostkust van Siberië is beroemd vanwege de vele groepen Walrussen. Bovendien wordt een bezoek gebracht aan enkele authentieke gemeenschappen van Noordoostsiberische Inuit (Eskimo's). De reis geschiedt door de Beringstraat met het schip MS 'Akademic Multanovsky' dat als bevoorradingschip dient voor een poolbases op Wrangel-eiland en kan achttien passagiers meenemen. Het schip is in beheer bij de Akademie van Wetenschappen te Moskou. Vanzelfsprekend bestaat er kans op verschillende soorten walvissen te zien.

Nadere inlichtingen bij Jaap Taapken, 02154 - 20 303.

In 1993 verbod op hagelpatronen die metallisch lood bevatten

De staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, drs. J.D. Gabor, heeft bestaand het gebruik van hagelpatronen, die metallisch lood bevatten, per 1 februari 1993 te verbieden.

Bij uitoefening van de jacht in ons land wordt jaarlijks circa 200 ton metallisch lood in het milieu gebracht. Loodhagel vormt hiermee een substantieel deel van de totale loodbelasting van de Nederlandse bodem. Loodhagelkorrels die als zogenaamde valhagel in het milieu terechtkomen, vormen bovendien een belangrijke bron van loodvergiftiging. Dit treft in het bijzonder watervogels die deze korrels opnemen bij het foerageren. Indirect kunnen ook soorten die op de slachtoffers prederen, schade ondervinden van deze valhagel.

Een geschikt alternatief voor loodhagel is ijzerhagel. Gebleken is dat de effectiviteit vrijwel gelijk is aan die van loodhagel. Bovendien is het gebruik van ijzerhagel te prefereren ter voorkoming van onnodig dierenleed.

De gebruikers van loodhagelpatronen hebben tot 1 februari 1993 de tijd om over te schakelen naar alternatieven.

Organisatie ter verbetering van de Binnenvisserij krijgt schadevergoeding

Volgens een bericht in de Staatscourant (22 februari 1991) opgesteld door M.H. Wissink, is de Nederlandse overheid door de Hoge Raad verplicht de geleden schade door Aalscholwers te vergoeden. Sinds het begin van de jaren tachtig zijn bij de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) economische problemen ontstaan door de visetende Aalscholwers. Volgens de EG-Vogelrichtlijn, in werking sinds 1981, is iedere lidstaat van de Europese Gemeenschap verplicht tot de *'uitwerking en ontwikkeling van ecologische methoden voor de preventie van vogelschade'*. Uit het artikel van mr. M.H. Wissink blijkt dat de staat niet mee wilde betalen aan de door de OVV getroffen maatregelen.

Indertijd zijn enkele onderzoeken gedaan om te kijken wat er aan het 'aalscholwerprobleem' te doen was. Die onderzoeken zijn voor een belangrijk deel onnodig geweest. Er zijn geld en tijd in gaan zitten dat nergens toe heeft geleid. In plaats van gewoon in overleg te definiëren waar het probleem in is gelegen (de bereikbaarheid

van de vissen voor de Aalscholwers) en daarna eens op de 'markt' en uit bestaand onderzoek gegevens bijeen te brengen die aansluiten op deze ecologische onderkenning, is de Aalscholwer bij voorbaat 'heilig' verklaard. Ieder mogelijk sentiment dat bij natuurvrienden oproepbaar was, is door actiegroepen en grotere organisaties gehanteerd. Gevolg was dat allerhande experimenten zijn uitgevoerd waarvan iedereen die ooit serieus met schadepreventieproblematieken bezig is geweest, op voorhand kan stellen dat zij niet het gewenste effect zullen opleveren. Zelfs in wetenschappelijk opzicht heeft een en ander niets opgeleverd. Maar, ook de OVV is niet geheel vrij te pleiten. Iedere bekende ornitholoog had op grond van een risico-analyse de lijn uit kunnen stippelen dat dit type probleem in die streken zou kunnen ontstaan. Zelfs op het moment dat de populatie Aalscholwers sterk daalde. De vestigingskeuze van de OVV zou bij een goede milieu-effectrapportage op dat punt wellicht niet eens als gewenst zijn getypeerd. Maar wat leren wij ervan?

Op de eerste plaats is dit vonnis van het Hof een grote frustratie. Niet voor de OVV maar wél voor natuurbeschermend Nederland met consequenties die ook buiten Nederland kunnen doorwerken. Nederland heeft de absolute kans gemist om een voorbeeld project neer te zetten hoe je met dit soort problemen om moet gaan. Wereldwijd zou het veel aandacht hebben gekregen want de problemen met visetende vogels zijn nagenoeg overal groot. Het 'voortouw' nemen op natuurbeschermingsgebied is ook in ons land meer een kwestie van papier en woorden dan van daden! Voor natuurbeschermend Nederland is de les, dat zij niet ieder 'aardige oplossing' moeten omhelzen. Het zijn vaak schijnoplossingen. Maar ja, zij halen de krant en leveren zelfs geld op voor de clubkas. Of de OVV ermee gered is, of de Aalscholwers, of de natuurbeschermingsdoelen als zodanig? Dat schijnt hier en daar kennelijk niet de grootste zorg te zijn. Ondertussen is er heel veel goodwill verloren gegaan. Er is zeker hier en daar vertrouwen ontstaan voor de ontwikkeling van ecologisch verantwoorde alternatieven. Er is een bedrijf onnodig economisch benadeeld. Volgens een krantebericht (De Volkskrant 16 februari 1991) wordt door de OVV geëist dat de aangerichte schade wordt vergoed. Dat zal in de miljoenen kunnen lopen.

Bij ons rijst de vraag of die vergoeding zal moeten komen uit de 'natuurbeschermingspot'? Als wij, voorlopig en gemakshalve, aannemen dat dit zo is dan zal vanuit de natuurbeschermingswereld hiertegen weinig geloofwaardig protest kunnen worden aangetekend. Immers, zij zijn in veel gevallen deel van het probleem. Ondertussen heeft al die touwtrekkerij niet geleid tot enige vooruitgang voor de natuur en het begint heel wat geld te kosten. In dit geval was het veel beter geweest als zij zich achter de OVV hadden geschaard en gezamenlijk de EG-verplichting ('ecologische schadepreventie') van de staat hadden afgedwongen.

Een andere les is wellicht dat er wel degelijk een

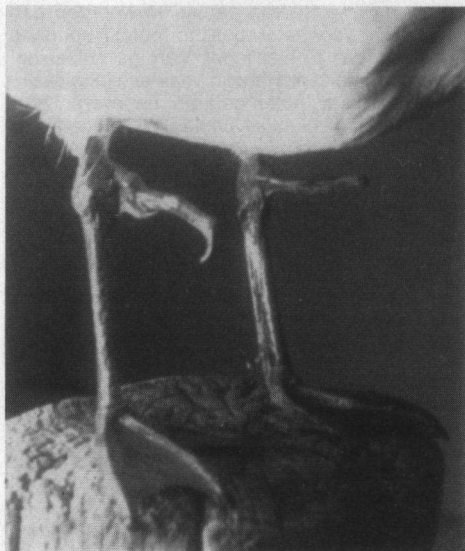
overheidsdienst moet zijn die naar de oorzaken, gevolgen en daarachter liggende problemen rond vogelschade onderzoek doet. Vroeger was er een gang bij het Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Particuliere initiatieven die niet behoren tot het geijkte circuit van consultants worden niet of nauwelijks op prijs gesteld en dus ook hun voorstellen niet. De opheffing c.q. het niet meer bijeenroepen van de Werkgroep Bijlage V van de EG-Vogelrichtlijn door het verantwoordelijke ministerie zou hiervan een typisch voorbeeld kunnen zijn. Die werkgroep zou in Nederland gestalte hebben moeten geven aan de uitwerking van deze internationale wetgeving. Wie echt vogels wil beschermen moet er zo min mogelijk een papieren aangelegenheid van maken. Zelfs de OVB zou mogelijk een zekere schadegrens kunnen hebben geaccepteerd. Welk geval komt er ná deze affaire?

Pierre Maréchal

Landelijke zwaluwdag in Vlaanderen

In België zal in het Vlaamse deelgebied op zondag 30 juni 1991 een 'landelijke zwaluwdag' door de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) worden georganiseerd. De dag wordt begeleid door de Vlaamse Avifauna Commissie (Vlavico). De bedoeling is dat de Oeverzwaluwen en de Huiszwaluwen in geheel Vlaanderen worden geïnventariseerd.

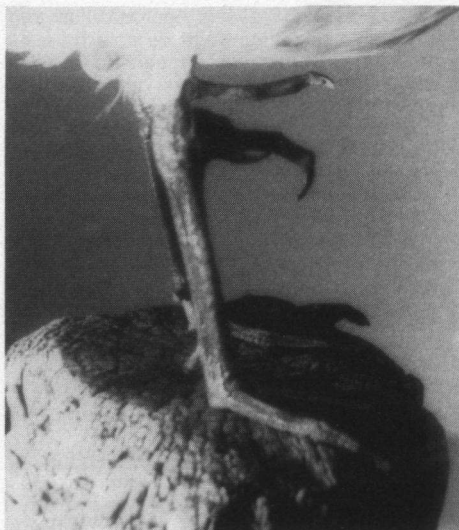
Nadere informatie over handleiding en voor invulformulieren: JNM-Zwaluwproject, nationaal coördinator Wim Van Den Eynde, Kastanjelaan 41, B-2200 Herentals, België, (0)14 - 211 613 ('s avonds), (0)14 - 411 565 (overdag).

Extra teen aan de rechterpoot van een Kokmeeuw. Vlissingen, 27 november 1990. Foto: J.B. Smit.

Kokmeeuw met afwijkende poten

Via de heer A.C. Visser ben ik in het bezit gekomen van een Kokmeeuw met afwijkende poten. De vogel is dood gevonden in de tuin van de heer Visser op 27 november 1990 in Vlissingen. Het bijzonder aan de poten is dat aan de voor-

De rechterpoot heeft een tweede extra teen van 11 mm. Foto: J.B. Smit.

kant van het kniegewricht, aan beide poten, een extra teen zit van 32 mm, aan de rechterpoot zit zelfs nog een tweede extra teen van 11 mm. Zoals op bijgaande foto's is te zien. Aan de Kokmeeuw zelf waren géén afwijkingen te zien. Hierbij mijn vraag of er meer van deze afwijkingen bekend zijn en hoe deze vergroeiingen kunnen ontstaan. Voor eventuele inlichtingen houd ik mij aanbevolen.

■ Jan M.W. Meulmeester, Westerscheldestraat 31, 4388 VC Oost-Souburg.

Waarneming van Heilige Ibis (*Threskiornis aethiopicus*)

Tijdens een dijkwandeling langs de zuidkant van het eiland Tholen (ter hoogte van Scherpenisse) op 13 januari 1991 namen mijn vrouw en ik tussen een grote concentratie, boven een vuilstort vliegende Kok-, Zilver-, en Grote Mantelmeeuwen, een, in eerste instantie op een enorme witte Wulp gelijkende vogel waar. Tijdens de vlucht vielen zwarte kop, lange neerwaarts gebogen snavel, uitgestrekte hals, recht achteruitgestrekte poten, en de grote witte afgeronde, enigszins 'bol' staande vleugels op. De grote vleugels werden omlijnd door een zwarte rand.

Duidelijk was te zien dat de vogel iets in de snavel had. De tamelijk ondiepe vleugelslag werd regelmatig afgewisseld met korte glijpauzes. Na enkele rondjes gevlogen te hebben landde de vogel met een sierlijke boog op de schuine kant van een tegen de vuilstort gelegen droge sloot, en begon hier vervolgens bedachtzaam rond te stappen. Wij kregen nu alle gelegenheid de vogel rustig te bekijken met de zon in de rug en vanaf een afstand van 75-100 meter (kijker: Vixen Ultima 10x42).

De zwarte snavel en (enigszins lederachtig aanvoelende) kop en hals, alsmede de zwarte staart en donker grijsachtige poten maakten het vrij eenvoudig de vogel te identificeren als een Heilige Ibis (*Threskiornis aethiopicus*).

De volgende dag (14 januari 1991) ben ik met een bevriend vogelaar (Toine Rommers), en gewa- pend met telescoop ditmaal (Kowa TSN-1), terug- gegaan naar de bewuste plaats in de hoop dat de vogel nog steeds aanwezig was. Wij hadden geluk; de vogel zat op vrijwel de zelfde lokatie (vuilstort), en liet zich wederom onder gunstige onstandigheden langdurig bekijken. Wij konden ons nu terdege overtuigen van het feit dat de vogel beslist géén ring aan een van de poten droeg. Verder dient vermeldt dat de vogel uitste- kend kon vliegen en ons niet te dicht liet nade- ren. De vogel legde een voor wilde vogels 'nor- male' schuwheid aan de dag en gedroeg zich voor zover wij konden beoordelen volkomen natu- urlijk. Op het ontbreken van één handpen en een ietwat 'groezelig' voorkomen na, maakte de vogel zeer zeker geen verformfaaide of verzwakte indruk.

Wel was een sterke binding met de vuilstort (voedsel) merkbaar, want iedere keer dat wij ons van de vuilstort terugtrokken keerde de vogel hier op terug. Eén keer zagen wij de vogel korte tijd foerageren op kort grasland, waarbij de vogel blijkbaar toch regelmatig iets van zijn gading vond. De afstand was te groot om waar te nemen wát precies.

Weersgesteldheid waarnemingsdagen;
13 januari 1991: zonnig, helder, matige noord- oostenwind, temperatuur circa 3 graden Celcius.
14 januari 1991: zonnig, helder, harde noordoos- tenwind, temperatuur circa 0 graden Celcius.

■ Hans Donkers, Sophiastraat 22, 4701 GT Roosen- daal, 01650 - 57 934 & Toine Rommers, Bosschenhoofd- se straat 2, 4744 RP Bosschenhoofd, 01652 - 12 369.

Van de zomer zijn door verschillende landgenoten Heil- ge Ibissen waargenomen in Zuidoost-Bretagne, aan de zee kust op Presqu'île de Rhuys. Men vermoedt dat ze daar in de buurt deze zomer hebben gebroed.

Goede Vrijdag - 1991

Het was vroeg in de morgen. Net terug van een ochtendwandeling met mijn Border Collie.

Op het gazon achter ons huis zag ik een Zang- lijster met een bosje pluisjes in de snavel. De Collie zag de Zanglijster en sloop er naar toe. De vogel bewoog niet. Met haar neus raakte zij voor- zichtig de punt van de snavel. De vogel bleef roerloos. De hand negeerde het bewegingsloze dier.

Wat gebeurde hier, wat was dat? Opeen wist ik het. Er wilde iemand mij een loer draaien. Zeker een van die soms goed gelijkende namaakvog- els gekocht in een tuincentrum en bij mij in de tuin gezet. In die val was ik niet van plan te trap- pen. Ik opende de keukendeur en zei tegen mijn vrouw: 'moet je daar op het gazon eens zien. Een leukert wil mij er tussen nemen'. Mijn vrouw keek en zei: 'er is volgens mij een vogel tegen het raam gevlogen. Ik hoorde een bons'.

Geschrokken deed ik de hond in de keuken en liep voorzichtig naar de Zanglijster. Ik stak mijn hand uit om de bewegingsloze vogel op te pak- ken en toen zag ik de oogpupil bewegen. Meer niet. Ik liet de Zanglijster staan waar hij stond en liep verbaasd terug naar de keuken. En daar zag ik vlak bij huis, op ongeveer tien meter van de

bewegingsloze vogel, een tweede Zanglijster. Het was het slachtoffer van de botsing tegen het raam. Hij lag plat op de grond met afhangelende vleugels, de snavel half open. Ik pakte het diertje op en voelde de snelle hartslag. Met het slachto- fer in mijn handen liep ik naar de bewegingsloze vogel midden op het gazon. Tot mijn verbazing kwam de Zanglijster in beweging, hipte in mijn richting, vloog vlak voor mijn voeten op en ging in de nog kale Berk van de buren zitten. De pluisjes nog in de snavel.

Het raamslachtoffer zette ik op het dak van het schuurtje in de lentezon. Een uur later waren bei- de Zanglijsters verdwenen.

■ Jan Strijker, Otto Eerelmanweg 1, 9761 HW Eelde.

Wij adviseren onze lezers raamstickers te gebruiken waar het gevaar bestaat dat vogels zich tegen de ruiten kunnen doodvliegen. Redactie.

Smokkel van beschermde vogels uit Oost-Europa

Uit de voormalige Oostbloklanden zijn op de een of andere manier altijd wel in onze streken be- schermde vogelsoorten gesmokkeld. Nu echter de grenzen veel gemakkelijker zijn te overschrij- den, neemt ook de aanvoer van beschermde vog- els toe. Het betreft voornamelijk vogels ten be- hoeve van de kooivogelhouderij. Gecoördineer- de controle-activiteiten binnen de Europese Ge- meenschap op dit soort activiteiten lijken meer dan ooit gewenst.

Bescherm het kleine landschapselement

In België houdt de provincie Limburg met kleur- rijke affiches een provinciale campagne voor het behoud van de zogenaamde Kleine Land- schapselementen. Ze zullen maandelang te zien zijn op gemeentelijke infozoulen, in openba- re gebouwen, in bibliotheken, scholen en Jeugd- clubs. Op deze wijze wil het Provinciebestuur de aandacht van de Limburgers vestigen op het grote belang van kleine natuurelementen in het Limburgse landschap zoals holle wegen, hagen, houtwallen, bomenrijen, beken, poelen en meer van dat moois.

Voor wie verder wil kijken dan naar een affiche, is er nog een boekje met gedetailleerde informatie, honderd blad- zijden dik en gratis te verkrijgen bij het Provinciaal Na- tuurcentrum, Populierenlaan 30, B-3621 Rekem, (0)11 - 714 444.

Vogelaars die regelmatig in Belgisch Limburg komen opgelet

De Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieube- scherming vzw is druk bezig met een Vlaamse Atlas voor Dagvlinders.

Helaas ontbreken veel veldgegevens uit Bel- gisch Limburg waardoor het project sterk wordt opgehouden. Vogelaars die veel in het veld ko- men kunnen helpen dit probleem op te lossen. Waarnemingsformulieren kunnen worden aan- gevraagd bij de projectcoördinator Luk Daniels.

■ Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescher- ming vzw, ter attentie van de Dagvlinderproject, Kortrijkse- poortstraat 140, B-9000 Gent, België. Telefoon: (0)91 - 234 781.